

Victor Henrich Baumann, *Sângele martirilor*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2004, 231 p. + 9 planșe

Cercetarea întreprinsă de-a lungul multor decenii referitoare la cunoașterea romanității din regiunile Dunării de Jos și implicit a difuzării și acceptării pe scara largă de către autohtonii teritoriilor menționate a creștinismului a obținut, după cum se știe, rezultate de prestigiu care au contribuit hotărâtor la clarificarea unor importante și interesante aspecte de cultură materială și de viață spirituală. În acest context, evidențierea rolului aparte pe care creștinismul l-a jucat în amplul și complexul proces de romanizare din zonele amintite, precum și aportul substanțial pe care l-a adus la transformările vechilor mentalități religioase, dar și la menținerea unor benefice și strânse legături cu civilizația romană în general, au facilitat formularea unor valoroase concluzii menite să ofere o corectă înțelegere a evenimentelor derulate în timp, definitorii pentru destinele romanității orientale.

În ansamblul difuzării și implementării noii religii în zonele sud-estului european o însemnată contribuție are Schythia Minor, posesiune a imperiului roman, care a cunoscut încă din primul secol al mileniului I p.Chr. o intensă viață creștină.

Cunoașterea vieții spirituale creștine din aceste regiuni ale imperiului roman a beneficiat, pe lângă unele știri din izvoarele scrise ale vremii, mai ales de aportul cercetărilor arheologice întreprinse în ultima jumătate de secol cu rezultate notorii, între care se numără și excepționala descoperire a martirionului de la Niculițel, județul Tulcea.

Acest remarcabil monument al religiei creștine, scos la iveală prin săpăturile întreprinse în anul 1971 și cercetat ulterior cu intermitențe până în anul 1994, beneficiază acum de o temeinică monografie intitulată sugestiv *Sângele martirilor* elaborată de dr. Victor Henrich Baumann, unul dintre cei mai avizați specialiști ai epocii romane din zonele Dunării de Jos și unul dintre cei mai buni cercetători ai creștinismului daco-roman.

Lucrarea este structurată judicios în patru principii, completate cu o bogată bibliografie, indice de nume și locuri, ilustrații și cu un cuprinzător rezumat în limba engleză.

Autorul acestei valoroase sinteze și-a propus mai întâi să prezinte, într-o succintă introducere istorică, situația *limes*-ului dunărean în secolul al IV-lea, informațiile despre autohtoni și migratori din zonele menționate și mai ales din cele de la stânga Dunării. De asemenea, este înfățișată în linii generale evoluția creștinismului timpuriu de la Dunărea de Jos, etalându-se numeroase date noi de ordin arheologic, informațiile transmise de izvoarele scrise privitoare la viața creștină și la martirii noii religii din Dacia Pontică, precum și existența bazilicilor și martirioanelor din mediul rural al zonei, completate și de știrile despre biserica goților și în final cu datele despre bazilica martirică de la Niculițel. Toate acestea alcătuiesc un veritabil și util tablou al derulării vieții creștine din Dobrogea din prima jumătate a mileniului I p.Chr., formulându-se puncte de vedere și concluzii noi, menite să clarifice multe din aspectele încă puțin cunoscute din istoria acestui inegalabil fenomen de spiritualitate care a fost creștinismul daco-roman.

Deosebit de interesante și binevenite pentru specialiști și deopotrivă pentru toți cei interesați de problemele religioase, considerăm că sunt și cele două capitole finale ale cărții, în care se prezintă istoricul cercetărilor arheologice, elementele tehnice, propunerile de restaurare și studiul de arhitectură. Cartea de față ni se înfățișează astfel ca un excelent model de valorificare științifică și muzeistică a unui monument, având nu numai o deosebită semnificație istorică și

religioasă, ci și o complexitate aparte, în comparație cu alte vestigii arheologice. În acest context trebuie să subliniem mai ales clarificările pe care dr. Victor Henrich Baumann le aduce privitoare la datarea martirionului de la Niculițel, locul lui în ansamblul monumentelor de acest gen din zonă, contextul politic în care s-au petrecut martirizările unora din discipolii și propovăduitorii noii religii în societatea păgână din stânga Dunării, numărul și semnificația culturală a jertfelor umane și, nu în ultimul rând, consecințele directe ale acestor sacrificii pentru biruința creștinismului, în general. De aceea considerăm că titlul sugestiv *Sângele martirilor*, pe care autorul l-a ales pentru sinteza de față, ilustrează cât se poate de elocvent una din perioadele tragice din istoria creștinismului de la Dunărea de Jos marcată de agresiunea lumii păgâne.

Completată cu o bogată și instructivă literatură de specialitate, cu o listă de lucrări referitoare special la bazilica martirică de la Niculițel, cu un interesant indice de nume și locuri și cu o ilustrație adecvată, sugestivă și de un excelent nivel tehnic, lucrarea elaborată de dr. Victor Henrich Baumann își dovedește pe deplin utilitatea, de a valorifica științific și muzeistic un monument religios de excepție, evidențiindu-i, cu deosebită competență, importanța și semnificația sa istorică și culturală în ansamblul desfășurării creștinismului din zonele sud-est europene.

Scrisă cu talent pe baza unei documentări exhaustive, lucrarea *Sângele martirilor* reprezintă, neîndoindu-ne, o temeinică contribuție științifică la cunoașterea unui fenomen de spiritualitate unic, derulat și în această parte a lumii romane și care a impulsionat pe scară largă acceptarea noii religii în sânul populației locale și chiar a unora dintre migratorii stabiliți în zonă.

Tipărită cu binecuvântarea Arhiepiscopiei Tomisului și apărută în editura acestei înalte instanțe religioase, în colecția *Izvoarele creștinismului românesc* într-o formă grafică remarcabilă, lucrarea *Sângele martirilor* constituie nu numai un eveniment științific și editorial ci și o expresie elocventă a unor înalte simțiri spirituale.

Dan G. Teodor